

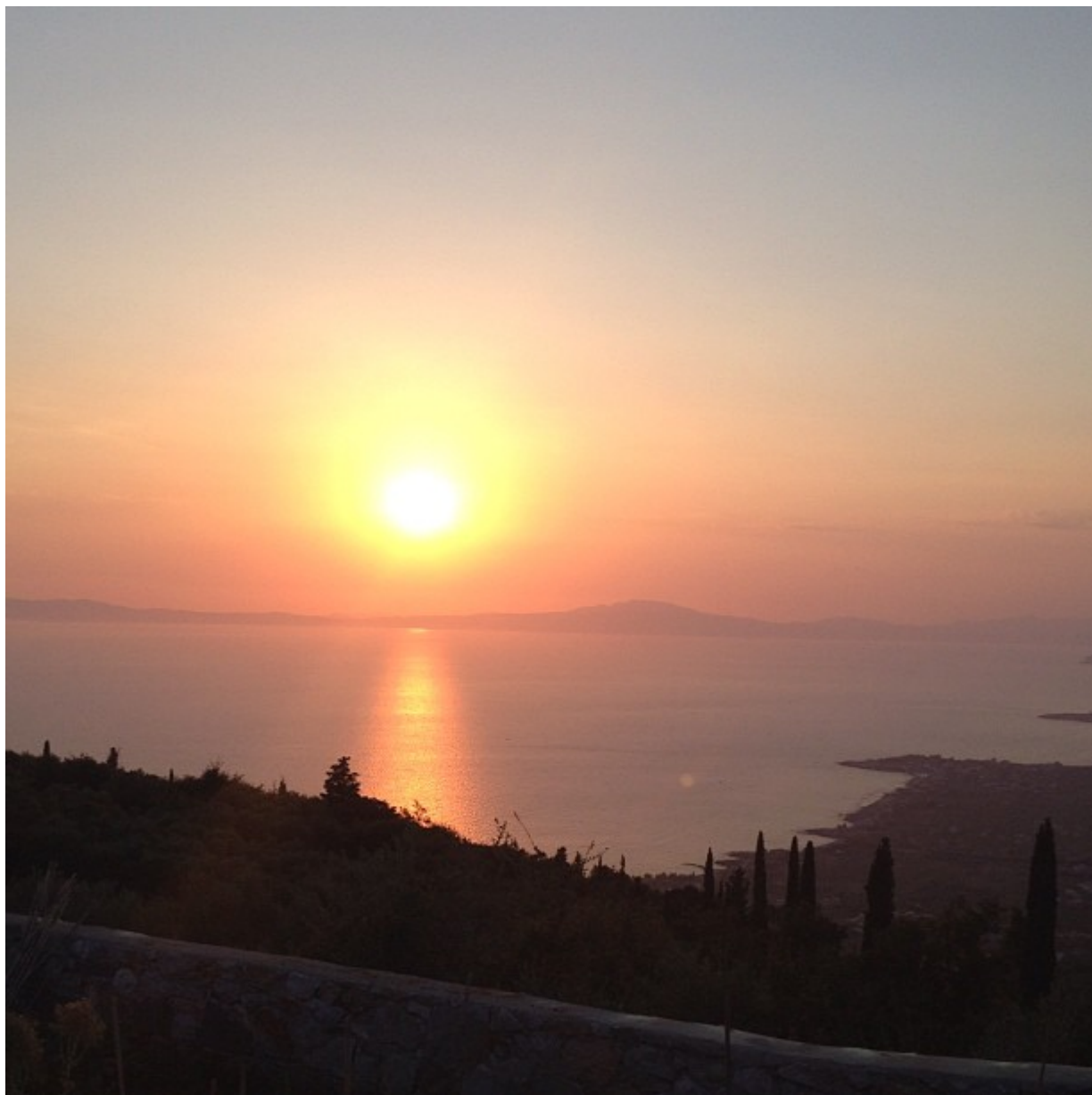
Το Πρωτόνοιο αμήχανο κάλλος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

5.2. Πρωτόνοιο άκτιστο-μακάριο-αθάνατο αμήχανο κάλλος

Άκτιστο κάλλος εκπέμπεται εν πρώτοις από το πρόσωπο του Χριστού. Από Αυτόν που είναι η Αλήθεια, η υποστατική ένωση ακτίστου-κτιστού. Λέγει ο άγιος Μάξιμος ο Ομολόγητής: «Ου γαρ ψιλήν μόνην εφάντασεν ημίν εν εαυτώ την εν είδει σαρκός διαμόρφωσιν» (Γιατί δεν μας έδωσε στον εαυτό του σαν κούφιο φάντασμα τη μορφοποίησή του στο σχήμα της σάρκας)(ό.π.α.,84). Από το πρόσωπο Εκείνου που είναι Παραδείσου ωραιότερος, «ο το μήκος της νυκτός παιδρύνας ταις αυγαίς του πυρός». Κατά τον Νικόλαο Καβάσιλα (καταφεύγουμε εδώ στις οξυδερκείς ερμηνευτικές σημειώσεις του Π.Νέλλα) ο Χριστός είναι το «κατά φύσιν κάλλος» του ανθρώπου (Καβάσιλας 1974,65). Είναι ο πλήρως «ωραίος» Άνθρωπος και ψάλλομε στον Όρθρο της κ' Νοεμβρίου, ωδή ζ': «Ως ωραία των ωραίων απεκύησας την ομορφίαν ημών προσεπανάγοντα νυν εις πρώτην εμφέρειαν(ό.π.α.,65). Ο «Άνθρωπος», ο «μυριοϋπόστατος», ο κρυμμένος στους ανθρώπους («εν μυρίοις ανθρωπίνοις σώμασιν αφανής») είναι ο Χριστός(ό.π.α.).

Τρεις, μεταξύ πολλών άλλων, περιπτώσεις από την επίγεια ζωή Του είναι χαρακτηριστικές του κάλλους-αστραπής της θεότητας.

Αρχικώς στη Μεταμόρφωσή του στο *Θαβώρ*, όπου ξεπροβάλλει το άκτιστο, το φωταυγές κάλλος και θέτει τις αισθήσεις σε οδυνηρή δοκιμασία, τις βγάζει εκτός λειτουργίας, τις απενεργοποιεί εντελώς. *«Είναι η άκτιστη χάρι και ενέργεια που προΐεται αχωρίστως από τη θεία ουσία»*(Αρχ.Γοντικάκης ό.π.α.,6). Εν συνεχεία στην *Σταύρωση Του*, όπου συντήκεται η άκρα ταπείνωση Του με μιαν έκθαμβη άκτιστη-ατεχνούργητη ομορφιά: *ο αναβαλλόμενος φως ως ιμάτιον* (103^{ος},2). Περιγράφει ο Γέροντας Ιωσήφ ο ησυχαστής πως *«ήλθε σε θεωρίαν»* μέσα στο κελλί του και είδε τον Κύριο ζώντα σε φυσικό μέγεθος επί του σταυρού εν μέσω ακτίστου φωτός(ό.π.α., 144).Τέλος, ξεπροβάλλει στο *αναστημένο*, στο *έκλαμπρο* από τη *Δόξα, σώμα Του*. Η εκκλησιαστική υμνολογία έχει αναφερθεί και στις τρεις περιπτώσεις.(*«Χορτασθήσομαι βοών εν τω οφθήναι μοι την δόξαν σου»*,Ψαλ.41,3:

στο αγ.Μάξιμος ό.π.α.,136). Εξάλλου, το άκτιστο-μακάριο-αθάνατο κάλλος είναι εκείνο πρωτίστως, με το οποίο «κάλλυνε» την Εκκλησία ο Χριστός (π.Καρδαμάκης 2001,138).

Το κάλλος αυτό του Κυρίου δεν είναι κάτι διαφορετικό από το αγαθό και την αγάπη. Υπάρχει βεβαίως και το κίβδηλο κάλλος. Είναι θέμα φρόνησης και διάκρισης πως θα τα εντοπίσουμε: «Ωραίος ην εις όρασιν και καλός εις βρώσιν ο εμέ θανατώσας καρπός»(Γοντικάκης, ό.π.α.,2).Από τον Χριστό «αενάως προχέεται η χάρις», «το κάλλος το φωσφόρον του καλλωπίσαντος των ανθρώπων το γένος» (ό.π.α.,3).

Το άκτιστο-μακάριο-αθάνατο αμήχανο κάλλος καταυγάζει, επίσης, στο πρόσωπο της Παναγίας ως κάλλος μυστικών. Ας θυμηθούμε τον άγιο Γρηγόριο Παλαμά: «Τι σου το θεαυγές κάλλος υπογράψοι Θεομήτωρ Παρθένε Λόγος;». Γράφει, επίσης, ο Ν.Καβάσιλας « ..Θεόν δε προς έρωτα κινεί των ανθρώπων τω εαυτής ελκύσασα κάλλει»(Καβάσιλας ό.π.α.,188).Με την βοήθεια των σημειώσεων και πάλι του Π. Νέλλα βλέπουμε, ότι η Παναγία «..έχοντας στολίζει με τέτοιο κάλλος και το σώμα και την ψυχή Της, κατορθώνει να ελκύσει επάνω της το βλέμμα του Θεού. Ανέδειξε, χάρη στη δική Της ωραιότητα(«τη παρ' αυτής ώρα»), ωραία την κοινή ανθρώπινη φύση» (ό.π.α.,125). Η «ώρα» της Παναγίας, ήτοι η ωραιότητα ενός ανθρώπου, αποκαθιστά δια του Χριστού το κάλλος σε ολόκληρο το ανθρώπινο γένος(ό.π.α.,124).

Αυτό φαίνεται και από τη φράση του άγιου Ιωάννη Δαμασκηνού: «Ω θυγάτριον αξιόθεον, το κάλλος της ανθρωπίνης φύσεως...»(ό.π.α.). Και από τον Όρθρο της κδ' Μαρτίου, ωδή θ' σημειώνουμε:«Ηράσθη του κάλλους σου Χριστός Πανάμωμε, και την μήτραν σου κατώκησεν, όπως παθών εξ αμορφίας, το γένος των ανθρώπων λυτρώσεται, και κάλλος το αρχαίον δωρήσεται» (ό.π.α.,125). Στον άγιο Γρηγόριο Παλαμά δε διαβάζουμε : «επεθύμησε γαρ του μυστικού κάλλους της αειπαρθένου ταύτης ο του παντός βασιλεύς και κλίνας τους ουρανούς κατέβη» (ό.π.α.).

Γράφει ο π.Εφραίμ για την «συνάντηση» του Γέροντά του με την Παναγία: «Για μια στιγμή κουράστηκε και κάθισε στο στασίδι. Ξαφνικά η εικόνα Της στο τέμπλο άστραψε φως και τότε η μορφή Της πήρε κανονικές διαστάσεις και δεν ήταν εικόνα πλέον, αλλά ζωντανή μορφή. Η Παναγία του εφανερώθηκε κανονικά. Ήταν τόσο όμορφη και τόσο φωτεινή, που δεν μπορούσε να Την κοιτάξει, επειδή το Θείο βρέφος στην αγκαλιά Της άστραπτε σαν τον ήλιο. Τον γέμισαν με τόση αγάπη Θεού, που ένοιωθε ότι δεν είχε βαρύτητα του σώματός του και θαύμαζε έξαλλος. Τότε τον κατεφίλησε η Παναγία και επλήσθη αρρήτου χαράς και ευωδίας.....» (ό.π.α.,207).

Αυτό το μακάριο κάλλος είναι μη σαρκικό, πλήρες Χάριτος κάλλος του Προσώπου Της, όχι κάποιας ιδέας του αγαθού. Δεν αποφαινεται κάποιος ειδικός περί του είδους αυτού του κάλλος, θάλλει αφ' εαυτού, δεν στηρίζεται σε ξένα έρματα, αλλά αναδύεται ζωντανό και ατεχνούργητο από το πρόσωπο της Παναγίας, που έχει τα Δευτερεία. Είναι θεόδοτο, άφθαρτο και εξαϋλωμένο, όπου όλα είναι απορροφημένα από ένα φως εκτός του κόσμου και ο δέκτης του αλλοιώνεται εντελώς. Ας θυμηθούμε δε ότι οι εικόνες της Παναγίας δεν είναι ζωγραφιές που τέρπουν το μάτι, αλλά «γλώσσα αγραμμάτων»(Ι.Δαμασκηνός) (Μπετεινάκη 2011). Που να πρωτοαναφερθείς, στην «Εσφαγμένη», στην «Έξιον έστι» και στην «Φοβερή Προστασία», στην «Μεγαλόχαρη» ή στην «Βαρνάκοβα»; (Θεοδωρόπουλος 2012). «Είναι η Πάναγνος και κεχαριτωμένη Κόρη η «ωραϊζομένη τω κάλλει των αρετών» που υπεδέχθη «την αίγλη του Πνεύματος», την καλλοποιόν ευπρέπειαν, (τον θεάνθρωπον Κύριον) «τον τα σύμπαντα καλλωπίσαντα»(Γοντικάκης ό.π.α.,2). Η φωτοφόρος και φωτοβόλος Παναγία αποκαθιστά το αμαυρωθέν κάλλος της εικόνας του Θεού, γεννά τον τέλειο άνθρωπο και έτσι «την ρυπωθείσαν εικόνα τω θείω κάλλει συγκατέμιξε»(ό.π.α.).

Συναντάμε, εν συνεχεία, το άκτιστο-μακάριο-αθάνατο αμήχανο κάλλος στους αγίους, αλλά και σε κάθε φωτισμένο και θεομένο Γέροντα. Δηλαδή σε όποιον «αναμφιρήτως Θεού μετέχει», είναι δηλαδή «μοίρα Θεού»(άγιος Μάξιμος,ό.π.α.,178). Αναφέρεται στο Γεροντικό για τον Αββά Παμβώ: «...ούτως εδόξασεν αυτόν ο Θεός, ώστε μη δύνασθαι τινά ατενίσαι εις το πρόσωπο αυτού, εκ της δόξης ήν είχε το πρόσωπον αυτού»(Ράμφος 1994,464). Πρόκειται για κάλλος του προσώπου(όχι για συνήθη ομορφιά), του οποίου το κύρος δεν εξαρτάται επουδενί από τα αισθητικά κριτήρια κάποιου, με όρους δε φιλοσοφίας της ζωής και της ύπαρξης θα το χαρακτηρίζαμε προκαταβολικό δομικό χαρακτηριστικό του ανθρώπινου Dasein. Αλλά με όρους ησυχαστικών άκτιστο όμως σημαίνει αδέσμευτο από έννοιες και, εν προεκτάσει, από «αντικείμενο».

[Συνεχίζεται]